

Michał Fajst

Kacper Gradoń

Agnieszka Jasiakiewicz

Witold Klaus

Maria Nielaczna

Paweł Waszkiewicz

Dagmara Woźniakowska

SPRAWOZDANIE Z V DOROCZNEJ KONFERENCJI EUROPEJSKIEGO TOWARZYSTWA KRYMINOLOGICZNEGO

W ramach V Dorocznej Konferencji Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego¹ „Challenges of European Integration. Challenges for Criminology”, która odbyła się w Krakowie w dniach 31 sierpnia – 3 września br., zaprezentowano bardzo bogaty przekrój tematyki: począwszy od sprawiedliwości naprawczej poprzez więzienia, a skończywszy na brutalnych morderstwach i przestępczości zorganizowanej. Prezentowana ona była przez przedstawicieli wielu państw europejskich, a także badaczy spoza naszego kontynentu, w szczególności ze Stanów Zjednoczonych, Japonii, Nowej Zelandii. Urozmaicona tematyka pozwalała każdemu z uczestników zreferować własne badania i koncepcje, a także nacieszyć ucho interesującymi informacjami.

Jak można wnioskować z treści i charakteru zgłoszonych referatów, nauka kryminologii ma mocną pozycję w całej Europie, w niektórych krajach dodatkowo wzmocnioną dzięki polityce przeciwdziałania przestępczości realizowanej obecnie przez administrację publiczną. Współpraca kryminologów z organami władzy publicznej pozwala na zdobycie rozległej wiedzy na temat przestępczości, a także na planowanie, wdrażanie i monitorowanie programów zwalczania przemocy. Podobne znaczenie ma współpraca międzynarodowa w zakresie badań kryminologicznych (i wiktymologicznych) dostarczająca danych porównawczych ułatwiających dostrzeżenie pewnych trendów i cech charakterystycznych przestępczości. W dalszym ciągu wartościowe są, oczywiście, badania indywidualne, jednak w głównym nurcie kryminologii wyraźnie widać przejawy szerokiej współpracy

¹ Organizowanej wspólnie z Polskim Towarzystwem Kryminologicznym im. prof. Stanisława Batawii oraz Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie

poszczególnych ośrodków naukowych, organów administracji publicznych i organizacji pozarządowych.

Poniżej zamieszczamy nasze refleksje i opisy wybranych referatów (we wszystkich nie sposób było uczestniczyć²).

Przestępczość nieletnich i jej przyczyny

Na konferencji wiele sesji poświęconych było tematyce nieletnich. Szczególnie interesujące były aspekty dotyczące sposobów zapobiegania przestępczości młodych ludzi i ocena ryzyka ich negatywnych zachowań, badania nad współczesnym obrazem przestępczości nieletnich oraz nad wpływem rodziny na zachowanie młodzieży. Grupa naukowców holenderskich badała czy istnieje zależność między czynnikami zwiększającymi ryzyko zachowania przestępczego, a tym czy zachowania takie mają miejsce w szkole czy poza nią. Uczni, badając metodą self-report grupę przeszło dwóch tysięcy nieletnich między trzynastym a siedemnastym rokiem życia, doszli do wniosku, że istnieją pewne czynniki uniwersalne, które wpływają na zachowania niezgodne z prawem. Są to między innymi: płeć, słaba kontrola w domu i brak ciepła doświadczanego od rodziców, słabe wyniki szkolne, a następnie cechy osobiste jak: zasady moralne, temperament czy żądza przygód. Z badań jednak można wywnioskować, że czynnikiem ryzyka, ważniejszym niż inne, jest obracanie się w środowisku rówieśników, którzy wchodzą w konflikty z prawem i należą do gangów młodzieżowych³.

W tych samych badaniach porównywane były też zachowania dziewcząt i chłopców. Prawie wszystkich badanych czynów karalnych chłopcy dokonują częściej, częściej też powtarzają swoje wykroczenia. Natomiast prawie nie ma różnic między chłopcami a dziewczętami w takich zachowaniach jak: zastraszanie werbalne i kradzieże sklepowe. Niewątpliwie w przypadku dziewcząt ryzyko zachowań niezgodnych z prawem zwiększa niekorzystna sytuacja w rodzinie (np. rozwód rodziców). Wygląda na to, że zachowanie dziewcząt bardziej zależy od atmosfery w domu, są one też bardziej przywiązane do rodziców. Dla chłopców poważniejszym czynnikiem wpływającym na zachowanie jest ich sytuacja szkolna⁴.

W kryminologii sporo miejsca poświęca się badaniu i opisywaniu czynników zwiększających ryzyko występowania zachowań przestępczych,

² W tekście nie znalazł się opis wystąpień w trakcie sesji plenarnych, gdyż będą one opublikowane w całości w nr XXVIII Archiwum Kryminologii, które powinno ukazać się w połowie 2006 r.

³ Frank Weerman, Paul Harland (NSCR, Holandia): *School misconduct and delinquency: different settings, shared risk factors?*

⁴ Anne-Marie Slotboom, Frank Weerman, Catrien Bijleveld (Free University Amsterdam, Holandia): *Problem behaviour and delinquency of schoolgirls*

jednak cały czas nie dość badań nad czynnikami chroniącymi przed zachowaniami dewiacyjnymi. Wiadomo bowiem, że nie wystarczy kontrola czynników zwiększających ryzyko, należy nadto promować te, które je zmniejszają. Badaczki z Hiszpanii w swoim wystąpieniu pokazywały, że możliwe jest zdefiniowanie cech pozytywnych, które powstrzymują przed popełnianiem czynów karalnych, nawet w przypadkach, gdzie ocena ryzyka jest wysoka. Ryzyko zachowań dewiacyjnych zmniejszają takie cechy jak: umiejętność współpracy, komunikacji, rozwiązywania problemów, empatia, pewność siebie, stosunek do przyszłości i zdolność radzenia sobie w sytuacjach życia codziennego. W badaniach nie zanotowano istotnych różnic między zachowaniami dziewcząt i chłopców⁵.

W nurcie rozważań dotyczących zapobieganiu przestępczości nieletnich interesujące było wystąpienie opisujące niemiecki program eksperymentalny, skierowany na ograniczenie czynów karalnych poprzez bardziej zdecydowaną i kompleksową reakcję na wagary. Program był prowadzony w 2003 roku w czterech niemieckich miastach, a ograniczenie wagarowania przez młodzież miało zostać osiągnięte poprzez wprowadzenie wyspecjalizowanych zespołów służb społecznych, „zgarnianie” wagarowiczów przez policję oraz przez kontrakty zawierane między szkołami a rodzicami. Ten ostatni pomysł podyktowany był wynikami badań, które ujawniły zależność między skłonnością do wagarowania młodzieży a takimi czynnikami jak: bezrobocie rodziców, ich niskie wykształcenie, konflikty w rodzinie, rozwód czy fizyczne znęcanie się nad dziećmi, a więc na wagary duży wpływ ma sytuacja rodzinna dziecka. Stwierdzono także zależność między wagarami a czynami karalnymi popełnianymi przez nieletnich, a w szczególności przestępstwami z użyciem przemocy. Założeniem programu było jednak doprowadzenie do spadku drobniejszych przestępstw. Istotnie spadła jedynie liczba kradzieży sklepowych, pozostałe przestępstwa wzrosły w badanym okresie⁶.

Kolejnym zagadnieniem dyskutowanym wśród kryminologów zajmujących się problematyką nieletnich jest związek między sytuacją rodzinną, przekazywaniem w rodzinie wartości i pewnych typów zachowań, a przestępczością młodzieży. Badaczka z Holandii twierdzi, że mimo tego, iż tego typu badania są cały czas prowadzone, to od 1986 roku nikt nie poddał ich metaanalizie, a więc nie zebrał i usystematyzował dostępnych materiałów na ten temat. Celem pracy było nie tylko przeprowadzenie analizy już istniejących

⁵ Raquel Bartolome, Christina Rechea (University of Castilla – La Mancha, Hiszpania): *Individual protective factors related to adolescents' antisocial behaviour*.

⁶ Katrin Brettefeld, Peter Wetzels (University of Hamburg, Niemcy): *Effects of a school-based truancy reduction program on juvenile delinquency: results of an impact evaluation using a randomized experimental control-group design*.

badan, ale także próba wyjaśnienia różnic między ich wynikami. Po przebadaniu 148 artykułów z Europy Zachodniej, Stanów Zjednoczonych, Kanady i Australii można stwierdzić, że najważniejszymi czynnikami wiążącymi stosunki w rodzinie i przestępczość nieletnich są z jednej strony nadopiekuńczość bądź odrzucenie przez rodzinę, jako czynniki negatywne, do pozytywnych zaś należą: nadzór i konsekwencja we wprowadzaniu dyscypliny. Rozważając związek między stosunkami w rodzinie, zachowaniem nieletniego, a jego płcią, badaczka zauważa (zupełnie odwrotnie niż jej koledzy z Amsterdamu), że, mimo iż dziewczynki popełniają mniej przestępstw, to zarówno dla nich jak i dla chłopców procesy zachodzące w rodzinie są tak samo ważne i mają taki sam wpływ na zachowanie⁷.

Wymiar sprawiedliwości dla nieletnich

Wymiar sprawiedliwości dla nieletnich jest tematem, który od wielu lat pojawia się w trakcie większości dyskusji o problematyce przestępczości. Tym razem skupiono się na wpływie sądu i postępowaniu wobec nieletnich na ich resocjalizację lub ewentualną dalszą karierę przestępczą. Ponownej analizie została poddana teoria etykietowania⁸ (*labelling theory approach*) – przeprowadzone badania pokazały, iż prowadzenie postępowania sądowego (nawet toczącego się w sądzie dla nieletnich) w okresie małoletniości często przyczynia się do tego, że osoba taka pozostaje już w kręgu zainteresowania wymiaru sprawiedliwości i staje się w latach późniejszych klientem sądu karnego.

Przyczyn takiego stanu rzeczy może być wiele. Za jedną z nich można uznać rozejście się deklarowanych i osiąganych przez sędziów dla nieletnich celów postępowania. Często mamy do czynienia w zakłóceniach w komunikacji między różnymi uczestnikami procesu – nieletni nie odbiera przekazu sędziego w sposób zamierzony przez tego ostatniego⁹. Nieletni, jak deklarują, w trakcie postępowania nie czują się jego uczestnikami, mają wrażenie, że nikt ich nie słucha, rozstrzygnięcie zostało podjęte przez sędziego zanim rozprawa się rozpoczęła, a same „rytuały” sądowe uważają za opresyjne.

⁷ Machteld Hoeve (Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement): *Meta-analysis of the association between family factors and delinquency*.

⁸ Uberto Gatti, University of Genoa, Włochy: *iatrogenic effect of juvenile justice in Canada*.

⁹ Melisa Vanbeselaere, Jenneke Christiaens, Free University of Brussels, Belgia: *Pedagogical communications as a characteristic of the juvenile justice system?*

Inny ważny problem omawiany w trakcie konferencji dotyczył miejsca probacji w systemie wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich¹⁰. Jest to jeden z podstawowych elementów oddziaływania na nieletniego – jego wychowania, socjalizacji. Trudno bowiem wyobrazić sobie socjalizację w warunkach izolacyjnych. Znany jest także negatywny wpływ współosadzonych na młodego człowieka, który często wychodzi z takiej instytucji gorszym i bardziej zdemoralizowanym, niż był zanim tam trafił. W procesie wychowania podkreślana jest także rola mediacji, jako pierwszego kroku do dorosłości – wzięcia odpowiedzialności za swoje postępowanie.

Wreszcie dyskusji poddano problem niedużej grupy nieletnich, będącej częstymi klientami wymiaru sprawiedliwości (*persistent offenders*) – w jaki sposób „rozbawiona” czy „rozbrykana” młodzież przekształca się w dorosłych przestępców, notowanych w rejestrach kryminalnych. Ważnym problemem jest pewna bezradność sądów dla nieletnich w tym zakresie, bowiem zanim zaczną oni karierę kryminalną jako dorośli, przez długi czas ich kolejne sprawy są przedmiotem zainteresowania sądu dla nieletnich. I – niestety – metody i środki stosowane przez wymiar sprawiedliwości nie przekładają się na zapobieżenie ich dalszej przestępczości.

Wśród sesji poświęconych wymiarowi sprawiedliwości dla nieletnich szczególnie interesujące było wystąpienie opisujące belgijski system odsyłania spraw nieletnich przestępców do sądów karnych dla dorosłych. W Belgii sprawy nieletnich, co do zasady, rozpatrywane są według odrębnej procedury. Jednak, gdy nastolatek skończył 16 lat i popełnił poważne przestępstwo lub popełnia czyny karalne wielokrotnie, prokurator może wniesić o rozpatrzenie sprawy przez sąd karny. O odesłaniu sprawy do sądu karnego decyduje sędzia dla nieletnich. Przed podjęciem decyzji prawodawca zaleca przeprowadzenie badań psychologicznych nieletniego. I tu zaczyna się problem, ponieważ nie ma żadnych wytycznych mówiących o tym, jak dokładnie takie badanie ma wyglądać. Decyduje o tym psycholog i czasem jest to krótka rozmowa, a czasem rozwiązanie testu. Metodologia takich badań jest zatem bardzo subiektywna i nie ma reguł oceny wyników. Wydaje się, że w ocenie prezentujących temat Belgijek system ten nie działa dobrze. Kolejny problem rodzi język, jakim pisane są opinie. Psycholodzy używają zawodowego slangu, który nie jest zrozumiały dla sędziów, a co więcej, zdarza się, że poszczególni sędziowie interpretują tę samą opinię psychologiczną w krańcowo różny sposób. Z analizy akt sądowych wynika, że w praktyce rolę w podejmowaniu decyzji o odesłaniu sprawy do sądu dla dorosłych odgrywa nie tylko ocena

¹⁰ Anna Antonietti, Luisa Ravagnani, Carlo Alberto Romano, University of Brescia, Włochy: *The probation with suspension of the trial: an alternative measure to the detention in the juvenile justice.*

stanu prawnego, ale także takie czynniki jak: przebieg kariery szkolnej czy przynależność do określonej grupy rasowej. Wydaje się, że te przesłanki odgrywają w belgijskich sądach większą rolę niż kryteria bardziej obiektywne, takie jak np. powaga czynu. Siedemdziesiąt pięć procent spraw odsyłanych do sądów dla dorosłych dotyczy mienia, a nie – jakby się mogło wydawać – przestępstw agresywnych. Ponadto czas oczekiwania na podjęcie decyzji o tym, który sąd będzie rozstrzygał sprawę, wynosi od roku do trzech lat¹¹.

Problematyka przemocy kryminalnej

Przemoc kryminalna była tematem przewodnim wielu referatów wygłoszonych podczas ostatniego kongresu kryminologicznego. Zabójstwa i inne formy agresji stanowią bowiem – tradycyjnie – bardzo ważny przedmiot badań kryminologicznych. Ciekawią badaczy i interesują opinię publiczną. Wiążą się z intrygującymi rytuałami i systemem wartości określanych najczęściej mianem subkultury przemocy. Ujęcie kulturowe problematyki przestępczości agresywnej było tematem szeregu referatów wygłoszonych przez naukowców z Europy¹² i Ameryki¹³. Dzięki nim poznaliśmy wiele interesujących szczegółów związanych z przestępczością agresywną. Jak się okazało, w świadomości społecznej dochodzi do wyraźnego przeszacowania zarówno samej liczby przestępstw z użyciem broni palnej, jak i niebezpieczeństwa, które ze sobą niosą (znaczna część sprawców używa raczej straszków lub niedziałających replik pistoletów niż prawdziwej broni). Badania niemieckie dowodzą, że wśród sprawców rozbojów występuje silna tendencja do powtarzania zachowań kryminalnych.

Obok „tradycyjnych” form przemocy, szereg paneli poświęconych było zagadnieniom dopiero od kilkunastu lat stanowiących zainteresowanie kryminologów. Chodzi tu zwłaszcza o przemoc domową, przemoc wobec kobiet, w tym przemoc doznawaną ze strony partnerów, czy wreszcie przemoc w pracy. Zwrot ku niegdyś pomijanej tematyce badawczej wiąże się z pewnością z zauważalną na świecie tendencją stawiania sprawy redukcji takiej właśnie przemocy jako jednego z poważniejszych zadań polityki społecznej.

¹¹ Catherine van Dijk, An Nuytiens (Free University Brussels, Belgium): *Personality and pathways of transferred young offenders*.

¹² Gavin Hales, Daniel Silverstone, Chris Lewis (Institute of Criminal Justice Studies, Portsmouth) – *A Study of Gun Crime in the London Borough of Brent*; Stefan Harrendorf (Uniwersytet w Getyndze) – *How Dangerous Are Robbers? Results from a Nationwide Reconviction Study*

¹³ Patrick Walsh, Gussie Glapion (Loyola University, Nowy Orlean) – *The Celebration of Death – Glorifying the Lifestyle and Death of the Gangster Way of Life*; Lydia Voight (Loyola University, Nowy Orlean) – *Mapping Murders across different historical Timeframes: An Analysis of Murder Patterns in New Orleans from 1940 to 2000*.

Rządowe i międzynarodowe programy walki z przemocą dają sposobność przeprowadzenia kompleksowych badań zjawiska oraz wdrażania programów zaradczych. Taka właśnie polityka państwa dała okazję m.in. do fińskich badań nad przemocą wobec kobiet i pracowników (Krajowy Program Ograniczenia Przemocy),¹⁴ czy angielskich prowadzonych w ramach Crime Reduction Programme, realizowanego przez Home Office w Anglii i Walii od 2000 r.¹⁵

W całym szeregu referatów relacjonowano ponadto pierwsze wyniki badań nad konsekwencjami wdrażanych w poszczególnych państwach Europy programów przeciwdziałania przemocy. Ze sposobności przeprowadzenia swego „quasi-eksperymentu” społecznego, jaką stwarza realizacja programów tego rodzaju, skorzystali m.in. naukowcy w Hiszpanii, badający konsekwencje uchwalenia ustawy umożliwiającej nałożenie na sprawców przemocy domowej zakazu przebywania w określonych miejscach¹⁶. Jak się okazuje, nie jest pewne, iż powszechne stosowanie takiego środka istotnie ogranicza przemoc domową.

Oczywiście, wśród badaczy prowadzących obserwacje tego rodzaju nie mogło zabraknąć i naukowców brytyjskich, dla których okazją do analiz stała się działalność sieci międzysektorowych Crime and Disorder Reduction Partnerships działających w Anglii i Walii od 1998 r.¹⁷ Zadaniem tych partnerstw jest niesienie pomocy ofiarom przemocy domowej, ale, jak wskazują badacze, większość z nich do dziś nie wywiązuje się z niego prawidłowo. Tematyka polityki kryminalnej realizowanej przez państwo jeszcze mocniej niż w przypadku omawianych tu badań brytyjskich stała się podstawą referatu relacjonującego spory wokół uchwały parlamentu w sprawie wprowadzenia na Węgrzech szczególnych środków prawnych w celu ograniczenia przemocy domowej¹⁸.

¹⁴ Markku Heiskanen (HEUNI, Helsinki) – *Violence at Work in Finland: Trends and Prevention*, Saija Järvinen (Ministerstwo Sprawiedliwości Finlandii) – *Different Patterns of Violence in the Context of National Programme for Reducing Violence in Finland*; Minna Piispa (Ministerstwo Sprawiedliwości Finlandii) – *Male Violence against Women in Partnerships and current Actions to reduce Violence*.

¹⁵ Matthew Scribbins – *The nature of violent Crime in England and Wales: Making the best of available Information*; Alana Diamond (Home Office), Marianne Hester (Bristol University), Nicole Westmarland (Bristol University) – *Tackling domestic Violence: Effective Interventions and Approaches*

¹⁶ Ana Cerezo (Andaluzyjski Instytut Kryminologiczny, Malaga) – *Evaluation of domestic Violence Restraining Orders in Spain*.

¹⁷ Alana Diamond, Corinne Charles (Home Office) – *Domestic Violence and Crime and Disorder Reduction Partnerships: Findings from a Self Completion Questionnaire*

¹⁸ Eszter Gilányi (Uniwersytet w Miskolcu) – *Different Conceptions of the Introduction of the Restraining Order to the Hungarian legal System*

Jak się okazuje, badania wiktymologiczne prowadzone w Europie są w dalszym ciągu podstawą wielu ciekawych opracowań naukowych. International Violence Against Women Survey z 2003 r. został wykorzystany do badań nad przemocą psychiczną w Czechach i procedurami stosowanymi przez polską Policję w przypadkach przemocy domowej¹⁹. Przegląd odkryć, które zawdzięczamy współpracy międzynarodowej w zakresie badań wiktymologicznych, znalazł swoje miejsce w referacie *The Status Overview of the International Violence Against Women Survey*²⁰.

Badania amerykańskie nad przemocą w Nowym Orleanie pokazały, jak ważne może być wykorzystanie w kryminologii nowoczesnych technik informatycznych. Dzięki nim możliwe staje się prowadzenie coraz bardziej rozległych badań ankietowych czy aktowych. Wykorzystanie metod komputerowej wizualizacji danych pozwala też na pogłębienie naszej refleksji nad przestępczością.

Coraz więcej wiemy o przemocy kryminalnej jako fenomenie społecznym, ale nie znaczy to, że przybliżyliśmy się do rozwiązania problemu. Pewnym pocieszeniem mogą być jednak badania kanadyjskie²¹, które pokazują, że około jednej piątej śledztw w sprawach o te przestępstwa w Kanadzie zostaje rozwiązane dzięki samooskarżeniom sprawców.

Przestępczość z użyciem przemocy

Konferencja obfitowała w bardzo interesujące referaty, poświęcone zagadnieniom przestępczości z użyciem przemocy, a w szczególności zagadnieniem kulturowych uwarunkowań zbrodni. W jednym z referatów omówione zostały zasadnicze różnice w skali zabójstw pomiędzy trzema krajami anglosaskimi, przedstawiono dorobek dotychczasowych badań antropologicznych i kulturowych zmierzających do wyjaśnienia tych dysproporcji. Autor zaproponował również intensywniejsze niż dotychczas włączenie etnologicznej i kulturoznawczej metodologii i aparatu pojęciowego do nauk kryminologicznych²².

¹⁹ Jiří Burianek (Uniwersytet Karola, Praga) – *The domestic Violence as an interactive Process (Continuities of the IVAWS 2003)*; Beata Gruszczyńska (Uniwersytet Warszawski) – *Violence Against Women Survey (IVAWS). Do the Police respond properly? Experience from Poland*.

²⁰ Sami Nevala (HEUNI) – *The Status Overview of the International Violence Against Women Survey*

²¹ Jean-Paul Brodeur (Uniwersytet w Montrealu) – *Self Denuntiation in homicide Inquiries*

²² Kacper Gradoń (Uniwersytet Warszawski): *Towards cultural criminology – cultural anthropology and the study of homicide in the United States, Great Britain and Canada*.

Niezwykle interesujące było omówienie kulturowej analizy przemocy w Nowym Orleanie²³. Prelegenci omówili strukturę społeczną (480 tysięcy mieszkańców, 67% populacji murzyńskiej, prawie 30% obywateli żyjących poniżej granicy ubóstwa) oraz kryminalną miasto: ponad 200 zabójstw dokonywanych rocznie (w połowie lat dziewięćdziesiątych nawet ponad 400!), stale malejąca liczba policjantów. Przedstawiono wyniki badań socjologicznych przeprowadzonych w szkołach średnich: 50% nastolatków twierdziło, że w ciągu najbliższych pięciu lat będą skazani na długoletnie kary pozbawienia wolności lub zginą w strzelaninie; ponad 60% nastolatków zetknęło się ze strzelaniną lub było świadkiem popełnienia innego przestępstwa. Amerykańscy naukowcy winą za taki stan rzeczy obarczają kulturę gloryfikującą skrajną przemoc i czyniącą z gangsterów bohaterów masowej wyobraźni. Wśród nowoorleańskiej młodzieży odniesienie ran lub aresztowanie przez policję traktowane jest jako swoisty „ryt przejścia”, szczególną „odznakę honorową”. Wzorce kulturowe narzucają określone sposoby zachowania, pośród których najistotniejsze są zachowania agresywne, mające być jedyną dopuszczalną odpowiedzią na najdrobniejsze oznaki „braku szacunku”. Znaczna część referatu poświęcona była omówieniu podkultury związanej z muzyką „gangsta rap” – bogactwu i przepychowi towarzyszącym wykonawcom oraz specyficznemu podejściu do śmierci: członkowie podkultury aranżują swoje własne pogrzeby, wydając na nie dziesiątki tysięcy dolarów i głosząc, że „pogrzeb będzie najważniejszym dniem w ich życiu”, oraz podpisując kontrakty z producentami odzieży i pamiątek na produkcję materiałów wspomnieniowych, które mają być w sprzedaży już w dniu śmierci muzyka.

Przedstawiono także precyzyjną i szczegółową analizę rozkładu przestrzennego najpoważniejszych przestępstw na terenie Nowego Orleanu w ostatnich sześćdziesięciu latach²⁴. Autorzy zauważyli, że te same osiedla cechują się nadzwyczaj wysoką średnią liczbą zabójstw pierwszego stopnia od czasów II wojny światowej. Winą za to obciążają oni trwałą koncentrację ubóstwa oraz kulturę przemocy (w tym: wysokie nasycenie terenu nielegalnie posiadaną bronią palną, handel narkotykami, przemoc domowa, opór mieszkańców przed współpracą z policją). Według najnowszych danych, w 2003 roku na terenie Nowego Orleanu dokonano 275 zabójstw pierwszego stopnia (59.3 zabójstwa na 100 tysięcy mieszkańców – przy średniej krajowej

²³ Patrick Walsh, Gussie Glapion (Uniwersytet Loyola): *The celebration of death – glorifying the lifestyle and death of the street gangster way of life.*

²⁴ Lydia Voigt, Dee Wood Harper (Loyola University): *Mapping murder across different historical timeframes: an analysis of murder patterns in New Orleans from 1940 to 2000.*

first degree murder wynoszącej 5.6). 89% ofiar to mężczyźni, 93% ofiar to ludność murzyńska. 87% ofiar było wcześniej notowane przez policję lub było skazane przez sąd za popełnienie przestępstwa. Wcześniejszy konflikt z prawem miało również 96% zidentyfikowanych sprawców zabójstwa. 112 z 275 zabójstw dokonanych zostało na obszarze zaledwie siedmiu mil kwadratowych (!) – terytorium to obejmuje dzielnice, w których nasycenie przestępczością jest niezmiennie wysokie już od 1940 roku.

W kolejnym referacie autor zajął się bardzo interesującym zjawiskiem samooskarżenia się sprawców zabójstwa²⁵. W wyniku przeprowadzonych stwierdzono, że prawie 20% przypadków zabójstw zostało rozwiązanych przez zgłoszenie się sprawcy na policję – z czego prawie w każdej sytuacji do ujawnienia się zabójcy doszło w ciągu 24 godzin po dokonaniu czynu. W większości przypadków prawdopodobieństwo identyfikacji zabójcy, niezależnie od jego samooskarżenia, było wysokie – najczęstszą sytuacją była zbrodnia dokonana w rodzinie, w obecności świadków, w mieszkaniu sprawcy. Większość zabójców nie próbowała naruszać integralności miejsca zbrodni, ani uciekać. Badania potwierdziły też najbardziej powszechne powody samooskarżenia – są to: panika, poczucie winy, małe prawdopodobieństwo uniknięcia odpowiedzialności oraz problemy psychologiczne.

Omówione zostały także bieżące badania, zmierzające do ustalenia korelacji pomiędzy zabójstwami dokonywanymi w Anglii i Walii, a porami roku i dniami tygodnia²⁶. Tzw. „Lancaster Study”, które objęło 5767 zabójstw dokonanych w latach 1980-1989 w Anglii i Walii, wykazało, że do zabójstw dochodzi najczęściej w weekendy (od piątku do niedzieli); zabójstwa dokonywane przez obcych są rzadsze w okresie jesienno-zimowym niż wiosenno-letnim, zabójstwa dzieci przez rodziców są rzadsze latem, natomiast średnia zabójstw w rodzinie drastycznie rośnie w okresie Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku.

W referacie z zakresu najpoważniejszej przestępczości z użyciem przemocy autorka opisała²⁷ jeden z najbardziej charakterystycznych przykładów kultury przemocy – albański kodeks honorowy Kanun, którego wstęp brzmi: „Nie istnieje (dostateczna) kara za spowodowanie skazy na honorze. Skazy na honorze nie można wybaczyć. Osoba, której honor zraniono, ma pełne prawo, aby go pomścić; nie ma tu miejsca na łaskę, ani na odwołanie do Rady Starszych, nie potrzeba tu sądu ani kary grzywny. Silny

²⁵ Jean-Paul Brodeur (Uniwersytet w Montrealu): *Self denunciation in homicide inquiries*.

²⁶ Brian Francis (Lancaster University): *Homicide and the seasons*.

²⁷ Jana Arsovska (Catholic University Leuven w Belgii): *Understanding a culture of violence: the evolution of the Albanian organized crime groups in Europe*.

mężczyzna sam odbiera swoją grzywnę, a mężczyzna, którego honor splamiono, uznany zostaje za martwego wobec prawa Kanun”. Prawo to zdominowało całą kulturę Albanii, skutkując niekończącą się spiralą zabójstw odwetowych. Zostało również inkorporowane przez albańskie grupy przestępcze działające w Europie, co sprawia, że są one uważane za jedne z najgroźniejszych i najbardziej bezwzględnych.

Terroryzm

Terroryzm jest zjawiskiem, którym zajmują się nie tylko politycy (pod sztandarem „Wojny z terroryzmem”), służby mundurowe i specjalne, ale także naukowcy. Świadectwem wieloaspektowego podejścia do tego fenomenu były aż trzy poświęcone mu panele. Trudno zdecydować się, który z dziesięciu przedstawionych referatów miał największe znaczenie dla poznania terroryzmu i walki z nim. Na pewno niezwykle ciekawe były badania bazujące na materiałach zebranych w toku śledztw, dotyczących zamachów dokonanych w Madrycie 11 marca 2004 roku²⁸. Terroryści pozbawieni środków finansowania nie mogliby skutecznie dokonywać zamachów. Stwierdzenie to wydaje się na tyle oczywiste, że aż banalne. Przestaje być aż tak oczywiste, kiedy zapoznamy się z szeroką paletą środków finansowania terroryzmu, jak i buchalteryjną wręcz analizą kosztów przygotowania zamachów – sami terroryści muszą przygotować swoisty „biznes plan”, odtwarzany później przez organy ścigania. Przerażać może, jak tanio można nabyć materiały wybuchowe potrzebne do skonstruowania bomb, mogących zabić kilkadziesiąt osób. Koszt przygotowania zamachów w Madrycie (materiałów wybuchowych, środków łączności) wynosił około dziesięciu tysięcy dolarów. Dla porównania: przygotowania do zamachów z 11 września 2001 roku na World Trade Center i Pentagon pochłonęły co najmniej czterysta tysięcy dolarów. Znaczne oszczędności wynikają ze współpracy terrorystów z lokalnymi grupami przestępczymi. Taniej i bezpieczniej jest dokonać zakupu broni czy materiałów wybuchowych w kraju docelowym, niż narażać się na ryzyko przewożenia ich przez kilka granic. W tej sytuacji zwiększa się znaczenie przepływu środków pieniężnych. Wykorzystywane są do tego zarówno całkowicie legalne kanały, takie jak: przelewy, czek, przekazy, jak i instrumenty stosowane zazwyczaj do „prania pieniędzy”. Ciekawy jest, opisany przez A. Gimenez-Salinas, jeden z nieformalnych systemów transferu pieniędzy, w krajach arabskich znany pod nazwą *hawala*. Jest on charakterystyczny dla opóźnionych cywilizacyjnie regionów, pozbawionych infrastruktury bankowej. W uproszczeniu polega on na wpłacaniu pieniędzy szanowanemu „bankierowi”, który daje sygnał

²⁸ Andrea Gimenez-Salinas (Uniwersytet Kastylji-La Manchy): *Terrorism financing: Lessons learned from Spanish Investigations*.

swojemu przedstawicielowi lub innemu „bankierowi” (może on rezydować w zupełnie innej części globu, także jego „cywilizowanej” części), upoważniając go do wypłaty konkretnej kwoty określonej osobie. System ten umożliwia z jednej strony transfer zarobków imigrantów do ich rodzin (z braku innej możliwości), ale bywa też wykorzystywany przez terrorystów w celu uniknięcia kontroli.

Bardzo interesujące było wystąpienie, w którym autor krytycznie odniósł się do poczynąń rosyjskich władz skierowanych wobec czeczeńskich terrorystów/bojowników²⁹. Znamienne są słowa: „W znacznym stopniu jesteśmy zakładnikami nie tyle terrorystów, co struktur władzy – zwłaszcza w Rosji”. Nadzieję budzi fakt, że z samej Rosji pochodzi też recepta na przeciwdziałanie terroryzmowi w postaci „pokojowych i nierepresyjnych metod politycznych”.

Kolejny z referentów zajął się analizą porównawczą stylów zarządzania w organizacjach terrorystycznych i zorganizowanych grupach przestępczych³⁰. Różnice wynikają przede wszystkim z odmiennych motywacji działalności tych dwóch rodzajów organizacji. O ile w organizacjach terrorystycznych gromadzenie środków finansowych jest jedynie środkiem do osiągnięcia ideologicznie słusznego celu, to w „zwykłych” organizacjach przestępczych motyw ekonomiczny jest głównym i przeważnie jedynym bodźcem do aktywności. W grupach terrorystycznych konspiracja odgrywa dużą rolę, co odbija się na ich efektywności. Podjęcie działania zabiera dużo więcej czasu w przypadku organizacji, w której poszczególni członkowie znają tylko graniczące z nimi „ogniwa w łańcuchu” i (zazwyczaj) nigdy nie spotykają się w większej grupie. Poszczególne ogniwa, czy też komórki, posiadają w organizacjach terrorystycznych znacznie większą autonomię, co umożliwia im funkcjonowanie bez konieczności licznych konsultacji ze stojącymi wyżej w hierarchii.

Temat nielegalnego obrotu dziełami sztuki, który może (współ)finansować działalność organizacji terrorystycznych jest aktualny zwłaszcza od czasu interwencji amerykańskiej w Iraku, kiedy to część niepilnowanych muzeów została dosłownie splądrowana³¹. Źródłem znajdujących się w nieoficjalnym obrocie dzieł sztuki oprócz kradzieży są także nielegalne stanowiska archeologiczne. Nielegalny handel dziełami sztuki

²⁹ Yakow Gilinskiy (Instytut Socjologii Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu): *Modern Terrorism as Social Phenomenon*.

³⁰ Carlo Morselli (Międzynarodowe Centrum Kryminologii Porównawczej w Montrealu): *Opposing trade offs in Covert Networks: Terrorist versus Criminal Enterprise Contexts*.

³¹ Silvia Ciotti-Galetti (Uniwersytet w Perugii): *Is the traffic of art financing terrorism?*

stanowi kuszący sposób pozyskiwania środków, zwłaszcza kiedy wysokim zyskom towarzyszą niskie koszty pozyskania „towaru” (większość państw pochodzenia dzieł sztuki boryka się z biedą i skorumpowanym aparatem państwowym) i małe ryzyko „wpadki”.

Zagadnienia przestępstw o podłożu seksualnym

Prezentacje poświęcone zagadnieniom przestępstw o podłożu seksualnym, a także charakterystyki sprawców i ofiar tej kategorii czynów dotyczyły bardzo zróżnicowanych aspektów. Podczas dwóch sesji dotyczących tego zagadnienia pojawiły się zarówno tematy bardziej przekrojowe, jak i poświęcone szczegółowym problemom. Do tych pierwszych z pewnością zaliczyć można prezentację poświęconą molestowaniu seksualnemu jako formie dyskryminacji ze względu na płeć, przedstawiającą historię tego poglądu, jego podstawowe założenia, a także przegląd dotychczasowego orzecznictwa państw europejskich w tym zakresie³². Dość przekrojowe podejście prezentował także referat poświęcony stosunkowi społeczeństwa wobec przestępców seksualnych, oparty na badaniach przeprowadzonych w Wielkiej Brytanii³³. Badania te poruszały takie aspekty, jak rola mediów w kształtowaniu stereotypów na temat przestępców seksualnych czy reakcje społeczne wobec reintegracji osób skazanych za tego typu przestępstwa.

Z pewnością wartość zaprezentowanych w obu panelach referatów podnosił fakt, iż w większości opierały się na badaniach empirycznych. Poza wyżej wspomnianym, także pozostałe cztery wystąpienia prezentowały niezwykle ciekawe dane. Badania włoskie dotyczyły wpływu, jaki wywiera przemoc seksualna oraz różne przejawy molestowania seksualnego na poczucie bezpieczeństwa i codzienne życie kobiet, które tego doświadczyły³⁴. Perspektywa porównawcza dodatkowo zaprezentowana została w polsko-niemieckich badaniach na temat znęcania się nad dziećmi i ich wykorzystywania seksualnego. Rezultaty badań w obu krajach porównane zostały z oficjalnymi statystykami, co w konsekwencji prowadziło do dyskusji na temat wysokiej ciemnej liczby tego typu przestępstw w obu krajach³⁵.

³² Agnieszka Jasiakiewicz (Uniwersytet Warszawski): *Sexual Harassment as a form of Sex Discrimination*

³³ Steven Brown (University of Manchester, Wielka Brytania): *Understanding Attitudes towards Sex Offenders*.

³⁴ Roberta Barletta (ISTAT, Włochy): *Prevalence of Sexual Harassment and Sexual Violence against Women In Italy – from the 2002 National Statistical Institute Victimization Survey*.

³⁵ Natalia Bleiker, Hertha Richter-Appelt (Institute for Sex Research and Forensic Psychiatry, Hamburg): *Sexual Abuse and Physical Maltreatment in Childhood in Poland and Germany: a Comparative Study on Young Adults*.

Niezwykle interesujące podejście do zagadnienia reintegracji sprawców przestępstw seksualnych zaprezentowane zostało w studium dotyczącym trudności w dostępie do zatrudnienia i szans na jego otrzymanie, które napotyka po wyjściu na wolność ta kontrowersyjna grupa sprawców³⁶. Autor zaprezentował całościową perspektywę obejmującą punkt widzenia zarówno samych sprawców, pracodawców oraz przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości.

Zagadnienie rzadko – jak do tej pory – będące w sferze zainteresowania naukowego poruszone zostało w badaniach brytyjskich na temat męskiej prostytucji heteroseksualnej³⁷. Jak zauważyła autorka referatu, przypadki usług seksualnych świadczonych przez mężczyzn rozpatrywane są przez naukowców raczej przez pryzmat stosunków homoseksualnych lub długoterminowych płatnych relacji. Zaprezentowane na konferencji podejście badawcze było więc całkowicie nowatorskie, dążyło bowiem do przedstawienia charakterystyki osobowości i motywacji mężczyzn, zajmujących się tradycyjną prostytucją heteroseksualną, oferowaną przez internet oraz reakcji społecznej na tego typu zjawisko. Co ciekawsze, zagadnienie to przedstawione zostało zarówno z perspektywy kryminologicznej, jak i feministycznej.

Więziennictwo z innej perspektywy

Pierwsze referaty poruszały temat więzi rodzinnych więźniów. Referenci poddali refleksji, jaki wpływ ma uwięzienie rodziców na „bieg życia” i zdrowie psychiczne ich dzieci. Dzięki przeprowadzonym badaniom zauważyli bowiem, że przestępcza kariera rodziców inspirowała do korzystania z podobnej drogi ich potomków³⁸. W wątpliwość poddano także sens dożywotniego pozbawienia wolności, ze względu na owe więzi, a także przedstawiono, w jaki sposób relacje między najbliższymi a więźniami mogą pomóc tym ostatnim³⁹.

Istotny był panel poświęcony problemom narkotyków w więzieniach. W Hiszpanii, Australii i w Niemczech przeprowadzono badania na temat możliwości i warunków kontroli zażywania narkotyków przez więźniów w

³⁶ Kevin Brown (University of Manchester, UK) „Sex Offenders: A Study of The Barriers and Opportunities to Employment.”

³⁷ Isabel Kessler (Middlessex Univeristy, Wielka Brytania): *Virtual Midnight Cowboys or 'London Gigolos'? Characteristics and motivations of male escorts offering heterosexual services.*

³⁸ Joseph Murray, David P. Farrington (University of Cambridge, Wielka Brytania): *Parental Imprisonment: Effect on Boy's Mental Health Problems through the Life-Course .*

³⁹ Alice Mills (University of Southampton, Wielka Brytania), *Setting into the Sentence: Life Sentence Prisoners and Family Ties.*

trakcie odbywania kary⁴⁰, a także wpływu uzależnienia na recydywę penitencjarną⁴¹.

Na kolejnym panelu poświęconym więziennictwu, zaprezentowano niezwykle „modne” dziś zagadnienie – zarządzania ryzykiem w kontekście uzasadnienia polityki penitencjarnej, na przykładzie Belgii i Francji⁴². Podczas spotkania podniesiono argumenty dotyczące samych racji i celów kary więzienia na podstawie badań dotyczących polityki wybranych krajów. Nie obeszło się też bez uwypuklenia słabych punktów polityki karceralnej, ani bez ogólnej krytyki nurtu punitywnego.

W trakcie obrad znalazło się także miejsce na panel poświęcony problematyce kobiet w europejskich więzieniach. Referaty skupiały się wokół badań porównawczych z dziewięciu różnych krajów, takich jak: Chorwacja, Dania, Niemcy, Grecja, Litwa, Polska, Słowenia i Hiszpania. Wnioski dotyczyły głównie respektowania standardów europejskich odnoszących się do bytowych warunków więzienia w wyżej wymienionych krajach oraz tematyki praw człowieka. Kluczowym pojęciem było pojęcie *dobrych praktyk* w odniesieniu do traktowania kobiet pozbawionych wolności. Badania pokazywały więc pozytywny aspekt funkcjonowania instytucji izolacyjnych, który może być głębiej wykorzystany na polu praw człowieka, w tym humanitarnego i właściwego, a może także kobiecego, traktowania uwięzionych kobiet⁴³. Nie zabrakło także informacji na temat szczegółowej sytuacji więziennictwa w konkretnych państwach, w tym problemów dotyczących postępowania ze specyficznymi kategoriami więźniów⁴⁴.

W swoich referatach autorzy zawarli wiele pozytywnych wniosków wynikających z przeprowadzonych przez nich badań, które napawają

⁴⁰ Marcelo Aebi (Uniwersytet w Lozannie, Szwajcaria): *Surveying Drug Use in Prison*.

⁴¹ Dirk Enzmann (Uniwersytet w Hamburgu): *Substance Abuse of Juveniles and Young Adults Serving Prison Sentence: Prevalence, Co-factors and Recidivism*.

⁴² Gaetan Cliquennois (Facultes Universitaires Saint Louis, Bruksela): *Risk Management: a new Justification of Belgian and French Prison Policies*.

⁴³ Frieder Dünkel (Uniwersytet w Greifswaldzie, Niemcy): *Woman in Prison in Europe – First Results from a Comparative Research Study*.

Juliane Zolondek (Uniwersytet w Greifswaldzie, Niemcy): Joanna Grzywa (Uniwersytet Jagielloński): *Structural Elements of Women's Prisons – a Comparative Analysis*.

Annette Stoorgard (University of South Denmark, Dania): *The Situation of Incarcerated Woman in Denmark – the Social Welfare Approach*.

Algimantas Cepas, Gintautas Sakalauskas (Instytut Prawa, Ministerstwo Sprawiedliwości w Wilnie): *Woman in Prison in a Country of Social Transition: the Case of Lithuania*.

⁴⁴ Andrzej Krcmplewski (Uniwersytet Warszawski): *Dangerous Prisoners in Polish Prison System*.

optymizmem. Dotyczyły one głównie programów pomocy społecznej, programów wolnościowych i reintegracji byłych więźniów, a także perspektyw stosowania warunkowego zwolnienia⁴⁵. Przedstawiono bardzo ciekawe i wartościowe konkluzje wokół wciąż obecnego w więziennictwie dylematu: między rehabilitacją a kontrolą. Rozstrzygnięcie tego problemu jest indywidualne w stosunku do każdego osadzonego, niemniej jednak wpływa ono na ogólny model więziennictwa⁴⁶. Przeanalizowane zostały także powody krytycyzmu i pesymistycznego nastawienia do polityki penitencjarnej oraz zaproponowano rozsądne i optymistyczne efekty tej analizy⁴⁷. Optymizm ten jest rezultatem pracy na rzecz respektowania przez państwo i jego władze praw człowieka w więzieniu i realizowania przez nie pozytywnych obowiązków. Nurt ten obecnie dominuje i rodzi „dobre owoce”.

Sprawiedliwość naprawcza

Dwie sesje w trakcie Konferencji były poświęcone często ostatnio poruszanej w kryminologii problematyce sprawiedliwości naprawczej (*restorative justice*). Pierwsza dotyczyła problemów międzynarodowych, druga była poświęcona typowo polskim zagadnieniom. W trakcie pierwszego panelu omawiana była implementacja idei sprawiedliwości naprawczej w krajach Europy Środkowej i Wschodniej – główne trudności w tym zakresie, obecnie prowadzone działania oraz wyzwania na przyszłość⁴⁸ (warto zaznaczyć, że w każdym z państw europejskich zagościły już pewne formy sprawiedliwości naprawczej). Problematyka ta nieobca jest także innym państwom europejskim, zrzeszonym w Unii Europejskiej⁴⁹. W ich przypadku pojawia się bowiem kwestia implementacji przez państwa członkowskie Ramowej Decyzji Rady Unii Europejskiej z 2001 r. o statusie ofiar w postępowaniu karnym, która w art. 10 zobowiązuje do rozwijania mediacji w sprawach karnych. Na tym tle

⁴⁵ Mairead Seymour (Dublin Institute of Technology): *Homeless progression routes amongst Irish prisoners: the implications for reintegration*.

Julie Strypstein (Free University, Bruksela): *Conditional Release: the Belgian Situation and a European Perspective*.

Hilde Tubex, (Free University, Bruksela): *Welfare aid in Flemish Prisons*.

⁴⁶ Marion Vacheret (Uniwersytet w Montrealu, Kanada): *Prisons in Canada: between Rehabilitation and Control*.

⁴⁷ Dirk van Zyl Smit (Uniwersytet w Nottingham, Wielka Brytania): *Humanizing imprisonment? A European project*.

⁴⁸ Borbala Fellegi (European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice): *Meeting the Challenges of Implementing Restorative Justice in Central and Eastern Europe*.

⁴⁹ Vera van der Does (Catholic University Leuven, Belgia): *Mediation in Context of the European Union Council Framework Decision on the Standing of Victims in Criminal Proceedings (2001)*.

ciągle żywe są rozważania na temat miejsca sprawiedliwości naprawczej, w szczególności w odniesieniu do „tradycyjnego” wymiaru sprawiedliwości, zasięgu niezbędnych zmian legislacyjnych (w jaki sposób uregulować tę kwestię w narodowych ustawodawstwach) oraz kwestii prowadzenia ewaluacji tego systemu.

Ewaluacji sprawiedliwości naprawczej poświęcony był referat, prezentowany przez przedstawicieli Nowej Zelandii⁵⁰ – państwa, w którym jest ona stosowana bardzo szeroko – zarówno w ustawodawstwie, jak i praktyce (w procesie karnym, jak również w postępowaniu z nieletnimi). Omówione zostały przykłady dwóch społeczności, w których zastosowano nowe rozwiązania. W ich ramach sprawy osób pierwszy raz karanych wysyłane były przez sąd karny najpierw do rozpatrzenia na sesjach sprawiedliwości naprawczej (*restorative justice conference*) przez lokalne społeczności (jedną z wybranych do oceny społeczności była ludność maoryska).

Społeczności lokalne i zaangażowanie ich w rozwiązywanie problemów, jakie mogą się pojawić na ich terenie, to nowy ważny temat poruszany obecnie na świecie⁵¹. W wielu państwach istnieje tendencja do włączania takich środowisk we współdecydowanie przy rozwiązywaniu problemów przestępczości oraz zwalczaniu zachowań społecznie niepożądanych. Dzięki takiemu postępowaniu wzmacnia się te społeczności, buduje kapitał społeczny, włącza je w kontrolę nad lokalnymi władzami. Coraz powszechniejsze są programy, bazujące na współpracy różnego rodzaju władz i ich jednostek, wolontariuszy oraz organizacji prywatnych, w tym pozarządowych.

Drugi z paneli poświęcony był dyskusji na temat rozwoju sprawiedliwości naprawczej w Polsce, a przyczynkiem do niej była publikacja książki „Sprawiedliwość naprawcza. Idea, teoria, praktyka”. Na wstępie wystąpili autorzy⁵², prezentując zarówno filozofię tego nurtu i polską praktykę jego stosowania, jak również zgłaszając postulaty krytyczne pod tym adresem. Referaty te stanowiły prelude do dyskusji – która się później wywiązała – jak daleko i jak często powinniśmy w polskiej praktyce korzystać z dobrodziejstw mediacji i innych form sprawiedliwości naprawczej.

⁵⁰ Judy Paulin, Kingi Venazia, Victoria University of Wellington, Nowa Zelandia: *Evaluations of two community managed restorative justice programmes in New Zealand*.

⁵¹ Anthony Holt, University of Manchester, Wielka Brytania: *Restorative Justice, Local Governance and Community Solutions to Disputes*.

⁵² Monika Płatek, Kacper Gradoń, Jarosław Wyrembak i Witold Klaus.

W dniu 22 lutego 2005 r. odbyła się w Ministerstwie Sprawiedliwości sesja na temat „Rok 2005 Rokiem Sprawiedliwości Naprawczej”.

Program:

Andrzej Kalwas, Minister Sprawiedliwości Prokurator Generalny
otwarcie sesji,

prof. Andrzej Zoll, Rzecznik Praw Obywatelskich – wystąpienie,
sędzia Jerzy Stępień, Trybunał Konstytucyjny - „Prawo do sądu a alternatywne drogi rozstrzygania sporów”,

sędzia Ewa Waszkiewicz, Dyrektor Departamentu Nadzoru nad Wykonaniem Orzeczeń, Ministerstwo Sprawiedliwości - „Działania Ministra Sprawiedliwości w 2004 r. na rzecz ofiar przestępstw”,

prof. Andrzej Murzynowski, Uniwersytet Warszawski - „Mediacja w prawie karnym, jej znaczenie i środki zmierzające do szerszego jej wykorzystania”,

sędzia Barbara Wajerowska-Oniszczyk, sędzia rodzinny, Ministerstwo Sprawiedliwości - „Mediacja dla nieletnich, bariery i perspektywy jej rozwoju”,

dr Janina Waluk, Prezes Polskiego Centrum Mediacji - „Praktyczne problemy sprawiedliwości naprawczej”,

prokurator Lidia Mazowiecka, Stanowisko Pracy ds. Ofiar Przestępstw, Ministerstwo Sprawiedliwości, Jerzy Książek i Robert Kaszczyszyn, Polskie Centrum Mediacji - „Program Pilotażowy sprawiedliwości naprawczej, jego cele i założenia”.

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. prof. S. Batawii zorganizowało w Warszawie, w dniu 5 kwietnia 2005 r. posiedzenie naukowe w czasie którego doc. Rainer-Diter Hering, Prezydent Niemieckiego Związku Kuratorów wygłosił referat pt. „Niemcy – inny niecznany kraj. System wymiaru sprawiedliwości razy 16 – jeden kraj czy szesnaście?”

Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania w Przemyśle i Instytut Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie zorganizowali w dniu 16 maja 2005 r. konferencję naukową nt. „Prawnokarne aspekty wolności”.

Program

prof. Stanisław Waltoś, Uniwersytet Jagielloński, „Perspektywy prac kodyfikacyjnych w zakresie prawa karnego w Polsce”,

prof. Andrzej Marek, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, „Wolność jako przedmiot ochrony prawnokarnej”,

prof. Oktawia Górniok, Uniwersytet Śląski, „Profilaktyka przestępczości a ograniczenie wolności jednostki”,

prof. Tomasz Kaczmarek, Uniwersytet Wrocławski, „Wolność dysponowania życiem a prawo do godnej śmierci”,

dr hab. Jacek Giezek, prof. Uniwersytetu Wrocławskiego, „Kolizja wartości (dóbr) a prawnokarna ochrona wolności,

dr hab. Jarosław Warylewski, prof. Uniwersytetu Gdańskiego, „Prawnokarne uwarunkowania wolności w zakresie ekspresji seksualnej oraz twórczości artystycznej i naukowej”,

prof. Marek Mozgawa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Przepięstwa przeciwko wolności (art. 189-192 k.k.),

dr hab. Piotr Kardas, Uniwersytet Jagielloński, Zasada ochrony wolności a odpowiedzialność karna za wymuszenie zwrotu wierzytelności,

dr hab. Ryszard A. Stefański, prof. Wyższej Szkoły Handlu i Prawa w Warszawie, „Odpowiedzialność karna za przestępcstwo naruszenia miru domowego”,

prof. Mieczysław Nawrocki, Lwowski Instytut Prawa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, „Problemy interpretacji norm kodeksu karnego Ukrainy o odpowiedzialności za zagrożenie wolności człowieka”,

Wiesław Kozielewicz, sędzia Sądu Najwyższego, „Przepięstwa przeciwko wyborom i referendum jako przejaw ochrony wolności wyborcy”,

dr Patrycja Kozłowska-Kalisz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, dr Marzena Kucharska-Derwisz, Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania w Przemyśle, „Przepięstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania”,

dr Magdalena Budyn-Kulik, dr Marek Kulik, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wolność działalności artystycznej jako okoliczność wyłączająca lub zmniejszająca odpowiedzialność karną”,

dr Beata Gruszczyńska, dr Marek Marczewski, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, „Przepięstwa przeciwko wolności w k.k. z 1997 r. – obraz statystyczny”,

mgr Magdalena Czech-Osowicz, Wyższa Szkoła Administracji Zarządzania w Przemyśle, „Wolność przemieszczania się – gwarancje ograniczenia prawne”.

Rzecznik Praw Obywatelskich, Ministerstwo Sprawiedliwości i Zespół Sprawiedliwości Naprawczej przy PSEP zorganizowali w Warszawie, w dniu 18 maja 2005 r. konferencję pt. „Sprawiedliwość naprawcza jako forma pomocy ofiarom przestępstw”.

Program

Stanisław Trociuk, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich, otwarcie konferencji,

Andrzej Grzelak, Minister, „Działania Ministerstwa Sprawiedliwości w roku sprawiedliwości naprawczej”,

Nadinsp. Ryszard Siewierski, Komendant Stołeczny Policji, „Sprawiedliwość naprawcza z perspektywy organów ścigania”,

dr hab. Wiktor Osiatyński, „Wychodząc naprzeciw ofiarom – naprawcza polityka państwa”,

dr Monika Płatek, Koordynator ds. Ochrony Praw Ofiar Przestępstw, „Różnice między mediacją a konferencją sprawiedliwości naprawczej”.

mgr Witold Klaus, Zespół Sprawiedliwości Naprawczej przy PSEP, „Rola organizacji pozarządowych w budowaniu sprawiedliwości naprawczej w Polsce”,

mgr Dorota Krzysztoń, „Postulaty zmian legislacyjnych wypracowane w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich”,

Film Fundacji Sławek, prezentował Dariusz Łagodziński,

Prezentacja konferencji sprawiedliwości naprawczej, prezentowały: Dorota Jaworska i Maria Niełacna, Zespół Sprawiedliwości Naprawczej przy PSEP.

Minister Sprawiedliwości i Pełnomocnik Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn zorganizowali w Ministerstwie Sprawiedliwości, w dniu 31 maja 2005 r. sesję pt. „Mobbing i jego znaczenie dla pracowników i pracodawcy.

Program

Minister Sprawiedliwości, otwarcie sesji,

prof. Magdalena Środa, Pełnomocnik ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn, wystąpienie,

prof. Andrzej Zool, Rzecznik Praw Obywatelskich, „Aspekty prawne dotyczące mobbingu”,

dr Grzegorz Jędrzejek, „Mobbing a inne zjawiska patologiczne w miejscu pracy”,

Henryka Bochniarz, Prezydent Polskiej Konfederacji Pracowników Prywatnych „Lewiatan”, „Zjawisko lobbingu a pracodawca”,

Dr Krystyna Kmiecik-Baran, Jacek Rybicki, „Strategia radzenia sobie z mobbingiem”.

Stowarzyszenie Sędziów Sądów Rodzinnych w Polsce zorganizowało w dniach 6-10 czerwca 2005 r. w Zakopanem VII Kongres Stowarzyszenia Sędziów Sądów Rodzinnych nt. „Rodzina i nieletni w świetle obowiązującego i projektowanego prawa oraz europejskich rozwiązań”.

Program:

„Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające w sprawach cywilnych i rodzinnych po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego. Europejski tytuł egzekucyjny”, referenci – prof. Bronisław Ziemianin, Uniwersytet Szczeciński, Kierownik Katedry Prawa Cywilnego i Handlowego, dr Hanna Bzdak, Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Nadzoru nad Wykonaniem Orzeczeń, sędzia Piotr Tomaszek wizytator ds.cywilnych-egzekucyjnych;

„Stosunki majątkowe małżeńskie”, referent – prof. Tomasz Sokołowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wystąpienia gości zagranicznych: sędzia Werner Kockler z Niemiec i sędzia Norbert Gerstberger z Austrii;

„Projekt nowych uregulowań prawnych w sprawach nieletnich”, Socjologiczne problemy nieletnich”, referenci – prof. Andrzej Gaberle, Uniwersytet Jagielloński, dr Marianna Korcyl-Wolska, Uniwersytet Jagielloński, „Młodzież wykluczona oczami socjologa” dr Jacek Kurzępa, Uniwersytet Śląski.

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich zorganizowało w dniu 26 czerwca 2005 r. konferencję dotyczącą systemu postępowania z nieletnimi małoletnimi zagrożonymi niedostosowaniem społecznym.

Program

prof. K. Ostrowska, Kierownik Zakładu Psychologii Dewiacji w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW, „Postępowanie z nieletnimi z perspektywy humanistycznej”,

prof. R. Grupiński, Prorektor Wyższej Szkoły Handlu i Prawa w Warszawie, „Statystyczny obraz przestępczości nieletnich”,

prof. A. Gaberle, Przewodniczący Zespołu ds. opracowania projektu ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich przy Ministrze Sprawiedliwości, „Projekt ustawy Kodeks nieletnich”.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Kryminologiczne zorganizowało w Filadelfii (USA) w dniach od 7 do 11 sierpnia 2005 r. XIV Światowy Kongres Kryminologiczny .

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego zorganizował w dniu 7 października 2005 r. konferencję nt. „Mediacja – nowa metoda rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych”.

Program

prof. Tadeusz Tomaszewski, Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UW, prof. Jon Mills Wydział Prawa Uniwersytetu Floryda, otwarcie konferencji,

Andrzej Kalwas, Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny RP, „Znaczenie mediacji w Polskim systemie prawnym”,

Teresa Romer, Prezes Stowarzyszenia Sędziów „IUSTITIA” , Benjamin Overton, były Prezes Sadu Najwyższego Stanu Floryda, mediator, „Mediacja w sprawach cywilnych jako alternatywa dla postępowania sądowego”,

„Perspektywy rozwoju mediacji cywilnej w Polsce – zmiany w KPC dotyczące mediacji w sprawach cywilnych”,

moderator: prof. Marek Wierzbowski, Wydział Prawa i Administracji UW,

referat wprowadzający: mec. Sylwester Pieckowski, radca prawny, Centrum Mediacji Gospodarczej,

uczestnicy dyskusji panelowej: Stanisław Rymar, Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej, Zenon Klatka , Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych,

Beata Waś, Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie, Jacek Wojdyło, Wiceprezes Krajowej Rady Notarialnej,

„Problemy związane z wprowadzeniem mediacji w systemie prawnym – doświadczenia amerykańskie i brytyjskie”,

moderator: prof. Jon Mills, Wydział Prawa Uniwersytetu Floryda,

referat wprowadzający: Ewa Gmurzyńska, Kierownik Centrum Prawa Amerykańskiego, Wydział Prawa i Administracji UW,

uczestnicy dyskusji panelowej: prof. Donald Peters, Dyrektor Instytutu Rozwiązywania Konfliktów, Uniwersytet Floryda, Michael Leathes, mediator, Center for Public Resources, Wielka Brytania,

John Upchurch, były sędzia Stanu Floryda, mediator, Upchurch, Watson, White & Max,

„Dyskusja na temat zagadnień związanych z wybranymi aspektami mediacji”,

moderator: John Upchurch, były sędzia Stanu Floryda, mediator, Upchurch, Watson, White & Max,

uczestnicy dyskusji panelowej: Michał Jaksa, mediator, Polskie Centrum Mediacji, Roman Rewald, Prezes Amerykańskiej Izby Handlowej w Polsce, Michael Leathes, mediator, Center for Public Resources, Wielka Brytania, prof. Donald Peters, Dyrektor Instytutu Rozwiązywania Konfliktów, Uniwersytet Floryda,

prof. Jerzy Młynarczyk, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu w Gdyni, „Jak zapewnić skuteczny rozwój mediacji w Polsce – podsumowanie konferencji”,

prof. Tadeusz Tomaszewski, Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UW, prof. Jon Mills Wydział Prawa Uniwersytetu Floryda, zakończenie konferencji.

UNICEF Instytut de Réforme Penale oraz ICCO zorganizowali w Chisinau (Republic of Moldova) w dniach od 14 do 16 września 2005 r. Konferencję nt. „Juvenile Justice in East and South-East Europe”

Ministerstwo Sprawiedliwości, Ambasada Królestwa Wielkiej Brytanii i Instytut Nauk Prawnych PAN zorganizowali w dniu 20 października 2005 r. konferencję nt. „Sprawiedliwość naprawcza w praktyce”.

Program

Andrzej Kalwas, Minister Sprawiedliwości, Philips Barclay, Ambasada Brytyjska, prof. Dobrochna Wójcik, Instytut nauk Prawnych PAN, otwarcie konferencji,

dr Janina Waluk, Jerzy Książek, Polskie Centrum Mediacji, „Mediacja jako forma sprawiedliwości naprawczej”,

dr Martin Wright, „Repairing the harm in society: the future direction of justice?„ („Naprawiając szkodę w społeczeństwie: przyszłość sprawiedliwości”)

Pam Bowen, „The role of the Crown Prosecution Service in diverting offenders to restorative justice” („Rola Prokuratury Korony - kierowanie sprawców do sprawiedliwości naprawczej”),

prokuratorzy Eugeniusz Wilder i Andrzej Piaseczny, „Problemy etyczne przy informowaniu stron o instytucji mediacji na etapie postępowania przygotowawczego”,

Jackie Smith, „Victim awareness and victim contact work in South Yorkshire Probation Service” („Świadomość ofiar i kontakt z pokrzywdzonymi w praktyce kuratorów w South Yorkshire”),

Alina Prusinowska-Marek, „Doświadczenia kuratorskie w funkcjonowaniu idei sprawiedliwości naprawczej, a w szczególności mediacji”,

Promocja książki Martina Wrighta „Przywracając szacunek sprawiedliwości”.

Na zaproszenie Katedry Kryminologii i Polityki Kryminalnej IPSiR UW przyjechał do Polski profesor Larry E. Sullivan z John Jay College of Criminal Justice w Nowym Jorku. Profesor Sullivan zajmuje się historią więziennictwa oraz studiami współczesnych systemów sprawiedliwości karnej. Jest autorem m.in. monumentalnego dzieła pt. „Encyclopaedia of Law Enforcement.

W dniu 20 października 2005 r. w IPSiR UW odbył się wykład prof. L.E. Sullivan'a pt. „Crime Control and Public Order In the New Millennium: The Case of America”.

Międzynarodowy Instytut Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego oraz Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa „ELSA” grupa Opole zorganizowało w dniach od 21 do 22 listopada 2005 r. konferencję nt. „Prawno-psychologiczne uwarunkowania negocjacji i mediacji”.

Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej Uniwersytetu Śląskiego oraz Katedra Pedagogiki Wydziału Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach zorganizowały w dniach od 14 do 16 listopada 2005 r. X Ogólnopolską Konferencję Naukową z cyklu „Zastosowanie Psychologii Klinicznej w Praktyce Sądowej” nt. „Psychospołeczne różnice w procesie kryminogenezy a rodzaje popełnianych przestępstw”.

Obrady plenarne

przewodniczący: prof. Józef Kocur,
prof. Jan M. Stanik, UŚ, referat wprowadzający,
prof. Waldemar Domochowski, UAM, „Przedmiot psychologicznej opinii sądowej z perspektywy psychologii społecznej”,
prof. Adam Stankowski, WSP TWP, „Stadia wykołejenia społecznego a implikacje resocjalizacyjne”,
prof. Halina Sekuła-Kwaśniewicz, WSP TWP, „Socjologiczne aspekty w badaniach nad przemocą występującą w środowiskach młodzieżowych”,

Sekcja A

Teoretyczne i praktyczne problemy w zakresie profilaktyki przestępczości

przewodniczący: prof. Henryk Machel,
prof. Augustyn Bańka, UŚ, mgr Aleksander Hanziniński, UAM, „Typologia i funkcje umysłowych reprezentacji bezpieczeństwa a systemy prewencji środowiska przed przestępczością”,
dr Andrzej Czerkowski, WSP TWP, „Zachowania ryzykowne w perspektywie działań profilaktycznych”,
dr Ewa Wysocka, UŚ, „Przejawy i przyczyny niedostosowania społecznego młodzieży szkolnej w świadomości nauczycieli”,

dr Eugeniusz Moczuk, Uniwersytet Rzeszowski, nadinsp. mgr Józef Jedynak, „Polityka bezpieczeństwa lokalnego w zakresie przeciwdziałania przestępczości w opiniach młodzieży szkolnej”.

Sekcja B

Psychologiczno-kryminologiczne aspekty funkcjonowania osobowości przestępców

Przewodniczący: prof. Józef Krzysztof Gierowski,

dr hab. Beata Pastwa Wojciechowska, Uniwersytet Gdański, „Psychopatia a antyspołeczne i dysfunkcjonalne zaburzenia osobowości. Kontrowersje teoretyczne i diagnostyczne”,

dr Joanna Różańska-Kowal, dr Bernadetta Izydorczyk, UŚ, „Profil psychopatologicznych cech u przestępców dorosłych i nieletnich”,

dr hab. Beata Pastwa Wojciechowska, Uniwersytet Gdański, „Współczesna psychologiczna konceptualizacja pojęcia psychopatycznego sprawcy przestępstw na tle seksualnym”,

dr Bernadetta Izydorczyk, UŚ, „Przejawy autodestrukcji u młodocianych i dorosłych skazanych” (wyniki badań własnych).

Sekcja A

Psychospołeczne problemy kryminogenezy

przewodniczący: prof. Zdzisław Majchrzak,

prof. Henryk Machel, Uniwersytet Gdański, „Bezrobocie i czas wolny jako istotne czynniki w kryminogenezie przestępczości młodocianych”,

dr Justyna Trepka-Starosta, dr Agnieszka Roszkowska, UŚ, „Warunki rodzinne i przebieg edukacji szkolnej nieletnich a rodzaje popełnianych przez nich przestępstw”,

dr Dorota Pstrąg, Uniwersytet Rzeszowski, „Wybrane cechy środowiska rodzinnego i szkolnego a inicjacja przestępcza skazanych”,

dr Agnieszka Roszkowska, dr Justyna Trepka-Starosta, UŚ, „Psychospołeczne uwarunkowania przestępstwa zgwałcenia” (badania własne),

dr Andrzej Borowski, Uniwersytet Szczeciński, „Niespecyficzne i specyficzne mechanizmy psychologiczne w procesie kryminogenezy sprawcy zabójstw”,

dr Małgorzata Sitarczyk, UMCS, „Osobowościowe, rodzinne i sytuacyjne uwarunkowania zamachów samobójczych wśród młodzieży przestępczej”,

Sekcja B

Psychologiczno-kryminologiczne aspekty funkcjonowania osobowości przestępców

przewodniczący: dr hab. Beata Pastwa-Wojciechowska,

prof. Józef K. Gierowski, mgr A. Haś, Instytut Ekspertyz Sądowych w Krakowie, „Konfiguracja czynników ryzyka a wybrane cechy osobowości nieletnich i ich funkcjonowanie w zakładzie poprawczym”,

Ph.D. O. Shipshin, Forensic Psychology Departament Russia, „Forensic psychological features of minors who have not reached minima age of the criminal ability”,

prof. Józef Kocur, Uniwersytet Medyczny w Łodzi, „Psychologiczne czynniki ryzyka zachowań agresywnych”,

Ph.D. S. Shipshin, South Forensic Center Russia, „Psychological – forensic examination of aggressivity”,

mgr Monika Hodyr-Badowka, prof. Mieczysław Radochoński, Uniwersytet Rzeszowski, „Wybrane osobowościowe uwarunkowania autoagresji wśród skazanych”,

dr Joanna Korczyńska, UŚ, „Temperamentalne uwarunkowania agresywności wśród przestępców”.

Sekcja A

Psychologiczno-kryminologiczne czynniki ryzyka zachowań przestępczych w obrębie rodziny

przewodniczący: prof. Irena Rzeplińska

dr Joanna Różańska-Kowal, UŚ, „Relacje emocjonalne w rodzinach skazanych kobiet i mężczyzn”,

dr Danuta Rode, UŚ, „Psychologiczna charakterystyka sprawcy przemocy w rodzinie (studium psychologiczno-kryminologiczne”,

prof. Zdzisław Majchrzak, mgr Karolina Kossakowska-Petrycka, Uniwersytet Łódzki, „Poczucie koherencji a przemoc w rodzinie”,

dr Izabela Rajska-Kulik, UŚ, „Psychologiczne uwarunkowania stosowania przemocy w rodzinie a programy psychokorekcyjne wobec sprawcy”,

dr Beata Ledwoch, UMCS, „Neuropsychologiczna biografia sprawcy przestępstwa przeciwko rodzinie” (Art. 207 k.k.).

Sekcja B

Psychologiczno-pedagogiczne i prawne problemy demoralizacji
przewodniczący: prof. Halina Sekuła-Kwaśniewicz

dr Leszek Woszczek, UŚ, „Prawne i psychologiczne przesłanki wszczęcia postępowania karnego wobec nieletnich szczególnie zdemoralizowanych”,

ks. Dr Grzegorz Harasimiuk, Uniwersytet Szczeciński, „Ustalenie elementów kryminogenezy jako przesłanka sędziowskiej decyzji o wszczęciu i prowadzeniu postępowania sądowego w sprawach nieletnich”,

mgr Marcin Maciejewski, UŚ, „Przejawy i uwarunkowania demoralizacji u wychowanków domu dziecka”

mgr Joanna Kucharewicz, UŚ, „Predyspozycje osobowościowe do uczestnictwa w podkulturze młodzieżowej”,

dr Marian Ledwoch, KUL, „Koncepcja siebie a obraz konfliktów interpersonalnych u dorosłych sprawców przestępstw”.

Sekcja A

Cd. Psychologiczno-kryminologiczne czynniki ryzyka zachowań przestępczych w obrębie rodziny

przewodniczący: prof. Mieczysław Radochoński

mgr Małgorzata Piasecka, dr Izabela Rajska-Kulik, UŚ, „Przestępstwo znęcania się nad członkiem rodziny na tle sytuacji życiowej i osobistej sprawcy”,

dr Ewa Jarosz, WSP TWP, „Interwencje wobec zjawiska krzywdzenia dzieci w rodzinie – możliwości i ograniczenia w świetle stanowisk teoretycznych i praktyki”.

Varia

przewodniczący: prof. Mieczysław Radochoński

dr Marek Legień, biegły sądowy, Katowice, „Poglądy psychografologiczne dotyczące tzw. Pisma przestępców dawniej i dziś”,

mgr Kasper Czech, UŚ, „Wpływ Internetu na przestępczość seksualną” (raport z badań),

mgr Natalia Stankowska, WSP TWP, „Przestępcy o wykonaniu kary pozbawienia wolności i procesie resocjalizacji” (doniesienie z badań).

Sekcja B

Psychologiczno-kryminologiczna charakterystyka przestępców określonego rodzaju

przewodniczący: prof. Adam Stankowski

ndkom. Mgr Bogdan Lach, Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach, „Profil psychologiczny sprawcy pedofilii – możliwości wykorzystania w pracy pionów operacyjnych Policji”,

mgr Jolanta Filipczak, UŚ, „Psychologiczna charakterystyka przestępców przeciwko mieniu (art. 278 k.k.) na tle sytuacji rynku pracy”,

dr Małgorzata Sitarczyk, UMCS, „Poziom lęku nieletnich sprawców zabójstw”,

prof. Irena Rzeplińska, Instytut Nauk Prawnych PAN, UW, dr Leszek Wieczorek, UŚ, „Nieletni sprawcy kradzieży w świetle danych statystycznych i studiów indywidualnych przypadków”,

mgr E. Koczy, mgr M. Górka, Zakład Karny Nysa, „Różnice wybranych uwarunkowań psychospołecznych w etiologii przestępczości zbiorowej i indywidualnej”.

Obrady plenarne

przewodniczący: prof. Waldemar Domachowski

dyskusja i podsumowanie obrad.

W dniach od 5 do 6 kwietnia 2006 r. w Sheffield (wielka Brytania) odbędzie się międzynarodowa konferencja, organizowana przez Centrum Badań Kryminologicznych Uniwersytetu w Sheffield.

VI Doroczna Konferencja Europejskiego Stowarzyszenia Kryminologicznego odbędzie się w dniach od 26 do 29 sierpnia 2006 r. w Tübingen (Niemcy). Temat konferencji: Understanding Crime: Structural and Developmental Dimensions, and their Implications for Policy.

CONTACT INFORMATION

Institute of Criminology

University of Tübingen

Conference Secretariat ESC 2006

Sand 6/7

72076 Tübingen

Phone: +49 7071 29 72931, Fax: + 49 7071 29 5104

GENERAL INFORMATION

e-mail: info@eurocrim2006.org

website: www.eurocrim2006.org